AUSZUG AUS STEPAN RUDNYC'KYJ „ZU DEN GRUNDLAGEN DES UKRAINISCHEN NATIONALISMUS“

Aufsatz, einsprachiges Dokument

Ukrainer im Polen der Zwischenkriegszeit

СТЕПАН РУДНИЦЬКИЙ

ДО
ОСНОВ УКРАЇНСЬКОГО
НАЦІОНАЛІЗМУ

ДРУГЕ ВИДАННЄ

ВІДЕНЬ—ПРАГА 1923

Bildnachweis: Titelseite des Buchs „Zu den Grundlagen des ukrainischen Nationalismus“. Stepan Rudnyc'kyj / CC0 1.0

Download des Digitalisats

Zur englischen Sprachfassung: https://www.copernico.eu/en/link/68b6c8fe5d8aa8.61476436

Metadaten

Haupttitel	ДО ОСНОВ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ
Autor:in	Rudnyc'kyj, Stepan
Datierung	1923
Sprachen	Ukrainisch
Quelle	Rudnyc'kyj, Stepan: Do osnov ukrajin'koho nacionalizmu. Viden, Praha 1923.
Quellentyp	Aufsatz
Link	Zum gesamten Buch
Rechteinformation (historische Quelle)	Public Domain Mark 1.0

Übersetzer:in	Martin Rohde
Rechteinformation (Übersetzung)	CC BY-NC-SA 4.0
Rechteinformation (Kommentar)	CC0 1.0

Der ukrainische Geograf Stepan Rudnyc‘kyj, der während des Ersten Weltkriegs zunehmend politische Traktate schrieb, legte in den 1920er Jahre einen ideologischen Text zum ukrainischen Nationalismus und seiner notwendigen Beschaffenheit vor (Erstveröffentlichung 1921).

Transkription (Ukrainisch)

ДО ОСНОВ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ

I. Декілька вступних уваг
Націоналізм, націоналіст... це слова в українській суспільности тепер щонайменше непопулярні — щоб не сказать неприличні, нетільки для „діяча”, але і для звичайного громадянина.
Для постороннього чоловіка (ця на жаль дуже правдива) обставина являється дуже оріґінальною, коли не безглуздою. Посторонній думає: ось Українці збудилися з вікового сну, хочуть тепер будувати державу, мовляв, у етноґрафічних границях, а націоналізм у них щось неначе заборонене для всякого шануючого себе чоловіка? Що це таке?
Так подумає всякий пересічний Европеєць. Так подумає (хоч у иншій формі) наш український мужик. А ми? Українська інтеліґенція?
Ми думаємо инакше. У нас вже в 90-их роках минулого століття жалувався Зінківський просто на антинаціоналізм інтеліґенції, показував Драгоманів ясний шлях „космополітизму в ідеях і цілях, національности в ґрунті і формах“ — надармо! Українській інтеліґенції захотілося конче, але то конче! наче розвезеній дитині відкинути всяке національне стремліннє й зате попертися на „вселюдський шлях всесвітнього поступу“. Це показалося вже в початках XX. століття. Орґанічна праця над
народом, ведена (й то тільки частиною інтеліґенції) в Галичині, не находила крім милосердного підсміхування ніякого відгомону серед українського ґромадянства. Таксамо і змагання поодиноких одиниць у тодішній російській Україні. Прийшла перша революція в Росії 1905 року і „вселюдські ідеали“ в перше порядно стукнули по голові бідолашний український націоналізм та веліли йому сидіти тихо. Результати відомі. Прийшла друга революція 1917 року. Універсалістичні „вселюдські ідеали“ не могли вже — що правда — спинити живлової потуги українського народу, коли він виявляв волю самостійного політичного істнування. Та вони дуже скоро вспіли затруїти сю силу, розложити суспільність всеукраїнського стремління на слабкі відрухи серед загальної апатії. Розбурхане народне море, що могло своєю кінетичною енерґією розвалити хоч які скелі, що стояли йому не перепоні, приняло згодом дуже оріґінальний вид. Перше його хвилі йшли наче вітрові хвилі моря в одному напрямкові — сила їх була сливе безмежня. Потому (1920) широкі простори цього моря ледви хвилюють, тут і там здіймається — що

правда — могутній погій народнього повстання,
але він працює в ріжних напрямках, кидається в судорогах туди й сюди... Розуміється, ніякого пуття з цього не виходить.
Результаті відомі.
А в 1921 і 22 році приходить по всіх страхіттях війни, революції й помору ще одно страхіттє — голод. Голод у житниці Европи, голод як наслідок — між иншими теж анті-національної дурійки...
Україна оккупована. Суцільна її територія розшарпана на девять шматків, поділена поміж девять державних орґанізмів, які всі — без виїмку — українству чужі й майже всі ворожі... Таке діється на нашій славній Україні, на нашій — не своїй землі! Колиб вона ще була „своя“, колиб ми були „державним народом“ що від століть або хочби десятьліть живе своїм самостійним державним життєм, можнаби таку величезну перевагу ріжних універсалістичних стремлінь над націоналізмом ще сяк — так зрозуміти. Та ми таким „державним народом“ стали по століттях неволі щойно перед пару роками! Наша новітня державність все була неуґрунтована, все дуже поважно хиталася на своїх основах, її будуччина все була закрита грізними хмарами сумнівів і небезпек. І до того ця державність з усею її ідеєю була побудована на народі й тільки на народі, на почуттю його національної окремішности — отже наконечно на нічім иншім як на націоналізмі!
Покищо ще невидно, щоби українська інтеліґенція починала бодай призадумуватись над дійсними причинами ціх страшних невдач 1918 і 19 року, тих величезних небезпек, що загрожують під цю пору вже не тільки українській державности але й самому істнуванню українського народу. Завзята „війна всіх проти всім“ тріває з незмінною завзятістю дотепер. Вона доказує, що всі бачуть, що все йшло і йде щось „нетак“, як повинно було й повинно йти. Та всі ми обмежуємося на тім, що шукаємо виновників, обкидуємо їх лайками, спихаємо вину з себе на других. Всі українські партії і псевдо партії крутяться й досі в божевільному вихрі воєнного танцю й атакують одні других з безмежною ненавистю: хлібороби державники, хлібороби демократи, народня партія, народні республиканці, християнські суспільники, трудовики, радикали, соціялісти самостійники, соціяльні демократи ріжних мастей, ще більше ріжнородні соціяльні революціонери, комуністи, анархісти і т. и. і т. и., имже имя єсть легіон! Все це їлоб одно другого! До цього чудового справді образу при лучується споконвічня хиба українських освічених сфер: нездібність до понимання всякої справи инакше як особисто, неуміннє думати по громадянськи. [...] У своїй іґноранції ми, українські інтеліґенти, всетаки хочемо направити се лихо, що наробили. Але, не могучи вище себе скочити, думаємо й далі в старих катеґоріях... І йдемо: одні більше „на право“ другі більше „на ліво“ в порівнанні з тим шляхом, яким дотепер йшли, переходимоз гуртка в гурток, з партії в партію, з „орієнтації в орієнтацію“. Кидаємося сюди й туди, наче риба об лід, і не бачимо ясного виходу з поганої ситуації. А чому?
Головних причин є, як думаю, дві: 1. Це дуже мала загальна освіта в української

інтеліґенції; 2. це недостача в неї здорової національної свідомости. Перша причина в дуже значній частині родить другу, однак друга звязана теж виразними причиновими звязями з першою. Ціла будуччина українського народу залежить від цього, щоби як найшвидше щезли ці обі причини нашого теперішнього лихоліття. Щоб усунути першу, мусить ціла громада культурних робітників України взятися пречінь раз до систематичної, плянової праці, замість — як дотепер — безпляново управляти „штуку для штуки“. Щоб усунути другу причину треба конче комусь зясувати суть українського націоналізму вже не для чужинців, а для нас самих. Супроти цього справа суті українського націоналізму являється навіть під нинішну, політично так „гарячу“ хвилю, коли — мовляв нема часу на теоретизованнє, дуже актуальною. Щоби сяк так розчовпати цю суть, треба би написати грубу книгу й то мабуть не одну. До такого великого діла покликаний цей „апостол правди і науки“ якого з такою розпукою вижидав Шевченко.

[...]

Хоч які великі дні переживала недавно Україна, хоч яке люте время по них настало цей апостол не прийшов. Великий учений, що міг стати для Українців тим, чим став Масарик для Чехів, покладає всю надію на світову революцію і говорить згірдно про „націоналістичну публіку“, великий письменник, що міг стати українським Маццінім, пірнув з головою в антінаціональний комуністичний універсалізм[,] великий народний трибун, перейшовши фазу цезаризму, опинився під протекцією Польщі...

Не прийшов апостол правди й науки, завели наші надії провідники...

Пора тому на громадян-рядовиків. Пора нам, новітнім „козакам-нетягам“ одностайне стати й засукати рукави, щоби направити це, що попсували новітні „дуки-сріблянники“. Може колєктивна праця рядовиків зможе заступитиподвиги ґеніяльних передовиків, яких не даланам судьба...

Ось чому я зважуюсь пустити у світ цю книжочку. Вона цілком певно не вичерпає матеріялу, але може освітлить деякі сторони української національної ідеї, які дотепер або цілком не були освітлювані, або дуже слабко. Освітлювати їх буду зі становища природописних наук у загалі, землезнання з окрема. Розуміється найважнійшою галузею землезнання в нашій матерії буде біольоґічне землезнаннє, зосібнажйогочастина: антропоґеоґрафія.

Антропоґеоґрафія, це та частина ґеоґрафічної науки, яка займається чоловіком і його ділами з огляду на землю як цілість і на її поверхню. Вже з цеї дефініції бачить кожен чоловік, що поміж усіми галузями знання взагалі саме антропоґеоґрафія у першій мірі покликана до всестороннього розсліджування тих ґруп людства, що їх зовемо народами. Правда — народами займається теж безліч инших галузей знання, як антропольоґія, етнольоґія, історія, язикознавство, т. н. соціольоґія і т. и., однак кожна з них підходить до народів на дуже вузькій стежинці, розсліджує їх єство з дуже вузького становища, освітлює кожна для себе тільки по одній з головних (часами й побічних) прикмет народу. Антропоґеоґрафія, яка впрочім користується всіми згаданими науками як помічними

дисциплінами розсліджує народи всесторонно, з усіх можливих становищ і точок погляду. В безконечній ріжноманітности предметів і явищ, які вяжуть ся більше чи менше безпосередно з „народом“, як науковим поняттєм, антропоґеоґрафія вишукує й розсліджує саме найважнійші дійсности.
Дуже помилиться той, що сподіватиметься від мене ось тепер якої небудь „тяжконаукової“ розвідки. Вона при великій неохоті читати поважніщі річи, неохоті, що так глибоко в нас закорінена, не принеслаб мабуть ніякого успіху. В оцій книжочці постараюся тільки на кількох примірах доказати, що багато є таких нібито „спеціяльних“, „тяжконаукових“ дійсно стей, які в їхніх основах, причинах і наслідках повинні знати не тільки провідники народу, не тільки чільніщі й менше чільні діячі, але й усі сяк — так інтеліґентні громадяне.

[...]

IX. Декілька слів на конець.
Мої розглядини основ українського націоналізму не мають ніякої претензії ні на повноту ніч на глибину. До цього першого треба булоб довголітніх студій на ріжних царинах науки взагалі, до цього другого инакшої форми — не короткої популярної книжочки, а парутомової наукової моноґрафії.
Вислід ціх розглядин, як бачимо, дуже сумний; показалося, що дійсного націоналізму якого вимагає нинішне положеннє українського народу, в нас не має. Що його не годен заступити ні мілкий, старомодний ніби — націоналізм наших правіщих партій, ні — псевдосоціялістичний чи псевдокомуністичний універсалізм наших „лівих“, доказала найкраще ця страшна ката строфа, яка постигла українську державність в останньому пятиліт. Ми хотіли будувати національну державу. До збудування національної держави конче потреба, щоби дійсний націоналізм перейняв наскрізь як найширші круги народу. Бо універсалістичні кличі можуть будувати тільки супранаціональні (властиво антінаціональні) держави на основі терріторіяльної спільности економічних і політичних інтересів. Дійсного націоналізму, що відповідавби і змістом і формою нинішним часам, не було в українського народу 1917—1922. Всякі сироґати, на яких треба було опирати державне будівництво, завели й мусіла наступити катастрофа.
Чи ми багато навчилися з тієї катастрофи?
На мою думку не багато, дуже небагато. Наші „праві“ думають і далі в старих катеґоріях, наші „ліві“ далі віддаються з витріваліcтю, що гідна ліпшої справи, поборюванню всякого прояву національної думки. Соціяліст В. Старосольський публікує книжку п. з. „Теорія нації“, в якій вcілякою діялєктикою зводить націю в дійсности до якогось безтілесного фантому, соціяліст Е. Гуцайло з більшою щирістю зводить її до фікції. З „правих“ Д. Донцов, у питомій йому одежині типового російського публіциста, радить оперти національно-державні змагання Українців на Польщу й Румунію й розуміється на Францію, забуваючи,

що Польща й Румунія в купі мають куди замало сили, щоби тільки допомогти до розвязання української проблєми й як „союзники“ показалися дуже ненадійними. Знову-ж В. Панейко, в одежині західньо-европейського публіциста, дуже зручно пропаґує східно-европейську федерацію, забуваючи, що вона далаб Україні на разі великі економічні некористи й поставилаб під знак запитання розвиток Українців як нації взагалі Мимохіть приходить думка, що в української інтеліґенції крім згадки короткого часу власної державности, згадки, що є світла далеко не для всіх Українців, не лишилося сливе нічого від величезного зриву 1917 і 18 років. Всякому безсторонному здається, що справа української державности стала на цілі десятьліття неактуальна...
Не диво, що признаки зневіри щораз множаться, як у краю так і серед еміґрації...
Чи опускати нам руки?
Ні! Стократь ні!
Українська земля така велика, так вигідно положена, така богата, український нарід такий великий, здоровий, здібний, має такі цінні завдатки в своїй простонародній культурі, що перед цім краєм, перед цім народом відчиняються в будуччині величезні можливости. Україна може й повинна бути головним осередком европеїзації Передньої і Центральної Азії. Вона може й повинна бути головним звеном у цім ряді країв европейсько-арійської культури, який повинен одноцільною полосою обхопити цілу північну півкулю здовж приблизно 50-го рівнобіжника північної ширини-Великі, вже істнуючі звена цего культурного ланцюха країв — це анґльо-саські держави Північної Америки: Канада і Зєдинені Держави, Велика Британія, ґерманські краї Середної Европи. Звідси аж по Тихий Океан відчиняється поле для діяльности молодих ще культурно й політично славянських народів. Та поміж ними тільки одні Чехи розуміють своє завданнє й стараються його виконати. Та вони на жаль нарід невеликий, їх земля малопростірна. Поляки в двоє менчі числом від Українців, їх земля малопростірна, їх політична експанзія на довшу мету неможлива, їх культурна експанзія теж без більшої будуччини, бо їх культура збудована й плекана на лад романських культур, не на простолюдді, а понад ним. Москалі пішли за дійсноевропейською культурою тільки ві внішностях, вони пішли самостійними шляхами. Ассіміляція азійських народів, обожаннє коллєктиву й поборюваннє індівідуалізму вповні відчахнули їх культурний шлях від шляхів дійсноевропейської культури.
Томуто саме перед українським народом лежить велике завданнє: Нащіпити здорові зразки дійсноевропейської культури на сутоарійську, дуже надійну дичку української простонародної культури й виростити могутнє дерево-великана нової української культури й зосібна суспільно-полїтичної думки, дерево, що кидатиме свою благотворну тінь аж до берегів Індійського і Тихого Океану. Українці дали докази, що вони в хліборобській кольонізації не гірші Анґльосасів [sic]. В нашої ниви є „гону“ не тільки „від Карпатів аж до Дону“, але далеко, далеко більше! И ратаї ми несогірші!
Та щоби сповнити це величезне завданнє,яке природа поставила перед український нарід, мусить він добре походити коло цеї дички, добре добирати зразків, старанно

плекати щіпу, щоби розрослася вона дійсно в дерево-велитня. Чистість раси, евґеніка, культ індівідуалізму, гуманність, найкращі автономістичні й федеративні засновки, вільнодумство, арістократія духа й демократія матерії - оце мусять бути головні основи новоукраїнської національної культури. Починати мусимо від самого початку, від долів, від простолюддя, від него учитись і його вчити. А за орґанічною працею в цім напрямі, працею овіяною духом модерного націоналізму піде само собою господарське добро, суспільний лад, політична могутність, що побідно остояться проти ворогування хочби й цілого світу!

Übersetzung (Deutsch)

ZU DEN GRUNDLAGEN DES UKRAINISCHEN NATIONALISMUS

1. Einige einführende Bemerkungen

Nationalismus, Nationalist... mittlerweile sind diese Worte in der ukrainischen Gesellschaft im Mindesten unpopulär, um nicht zu sagen unanständig, nicht allein für den „Aktivisten“, sondern auch für den normalen Bürger.
Für einen Außenstehenden (und das ist leider sehr zutreffend) erscheint dieser Umstand durchaus originell, wenn nicht gar dämlich. Der Außenstehende denkt: Die Ukrainer sind aus einem jahrhundertelangen Schlaf erwacht, wollen nun einen Staat errichten, so sagen sie, innerhalb ethnographischer Grenzen - und Nationalismus ist etwas, das jedem Menschen, der sich selbst achtet, verboten ist? Was soll das denn?
So wird jeder Durchschnittseuropäer denken. Unser ukrainischer Bauer (wenn auch in einer anderen Form) wird so denken. Und wir? Die ukrainische Intelligenz [inteligencija]?
Wir denken anders. In unserem Land beklagte sich schon in den 1890er Jahren [möglicherweise Konstantyn, M.R.] Zinkivs'kyj schlichtweg über den Antinationalismus der Intelligenz, und Drahomanov zeigte einen klaren Weg des „Kosmopolitismus in Ideen und Zielen, der Nationalität in der Basis und den Formen“ — umsonst! Die ukrainische Intelligenz wollte krampfhaft, aber so krampfhaft [!] wie ein Kind im Wagen alle nationalen Bestrebungen ablehnen und stattdessen dem „allgemeinmenschlichen Weg globalen Fortschritts“ folgen. Das zeigte sich zu Beginn des zwanzigsten Jahrhunderts.
Die organische Arbeit am Volk, die in Galizien (und das auch nur von einem Teil der Intelligenz) geleistet wurde, fand außer mitleidigem Gespött in der ukrainischen Bürgerschaft keinen Widerhall. So auch die Bestrebungen Vereinzelter in der damaligen russländischen Ukraine.
Die erste Revolution in Russland ereignete sich im Jahr 1905 und die „allgemeinmenschlichen Ideale“ verpassten zuerst dem armen ukrainischen Nationalismus einen Stoß vor den Kopf und sagten ihm, er solle stillsitzen.
Die Resultate sind bekannt.
Es kam die zweite Revolution von 1917. Universalistische „allgemeinmenschliche Ideale“ konnten - das stimmt schon - die lebhaften Anstrengungen des ukrainischen Volkes nicht mehr aufhalten, als es den Willen zur unabhängigen politischen Existenz manifestierte. Doch es gelang ihnen schon bald, diese Kraft zu vergiften, das gesamtukrainischen Streben der Gesellschaft in schwache Einzelteile inmitten allgemeiner Apathie zu zersetzen. Das aufgewühlte Volksmeer, das mit seiner kinetischen Energie jeden Felsen, der sich ihm in den Weg stellte, zum Einsturz bringen konnte, nahm dann eine sehr originelle Form an. Zunächst gingen seine Wellen wie die Windwellen des Meeres in eine Richtung - ihre Kraft war nahezu

grenzenlos. Danach (1920) wurden die weiten Räume dieses Meeres kaum mehr erschüttert, hier und dort - das stimmt wohl - erheben mächtige Böen des Volksaufstandes, doch er wirkt in unterschiedliche Richtungen, wirbelt in Krämpfen hin und her ... Es versteht sich, dass dabei nichts Gescheites herauskommt.
Die Resultate sind bekannt.
Und in den Jahren 1921 und 1922, nach all den Grauen des Krieges, der Revolution und der Seuche, kam ein weiterer Grauen hinzu - der Hunger. Ein Hunger in der Kornkammer Europas, ein Hunger als Folge - unter anderem von antinationaler Dummheit ...
Die Ukraine ist besetzt. Ihr gesamtes Territorium ist in neun Stücke zerrissen, aufgeteilt unter neun staatlichen Organismen, die alle - ohne Ausnahme - der Ukraine fremd und fast alle feindlich sind... So geschieht es in unserer ruhmreichen Ukraine, auf unserem, nicht ihrem Land! Wenn es noch „unser“ Land wäre, wären wir ein „Staatsvolk“, das seit Jahrhunderten oder vielleicht Jahrzehnten sein eigenes selbstständiges staatliches Leben führen würde, könnten wir diesen riesigen Vorzug verschiedener universalistischer Bestrebungen gegenüber dem Nationalismus noch halbwegs verstehen. Doch solch ein „Staatsvolk“ sind wir nach Jahrhunderten der Unfreiheit erst vor ein paar Jahren geworden! Unsere jüngste Staatlichkeit war immer ungefestigt, immer wackelig auf ihren Fundamenten, ihre Zukunft war ganz von mächtigen Wolken voller Zweifel und Gefahren bedeckt. Und bis dahin war diese Staatlichkeit mit ihrer gesamten Idee auf das Volk und nur auf das Volk gebaut, auf sein Gefühl nationaler Unabhängigkeit - also letztlich auf nichts anderes als auf Nationalismus!
Bislang ist noch nicht erkennbar, dass die ukrainische Intelligenz auch nur ansatzweise damit begonnen hat, über die wirklichen Ursachen dieser schrecklichen Fehlschläge von 1918 und 1919 nachzudenken, über die enormen Gefahren, die nicht nur die ukrainische Staatlichkeit, sondern auch die Existenz des ukrainischen Volkes als solches bedrohen. Der hartnäckige „Krieg aller gegen alle“ dauert mit unveränderter Härte bis heute an. Er zeigt, was alle sehen - dass alles "nicht ganz so" gelaufen ist und weiterhin läuft, wie es sollte und muss. Aber wir alle beschränken uns darauf, dass wir Schuldige suchen, sie mit Beschimpfungen einzudecken und die Schuld von uns auf andere zu schieben. Alle ukrainischen Parteien und Pseudoparteien drehen sich noch immer im verrückten Wirbelwind des Kriegstanzes und greifen sich gegenseitig mit entgrenztem Hass an: die Agrar-Staatstümler [chliboroby deržavnyky], die Agrardemokraten, die Volkspartei, die Volksrepublikaner, die Christlich-Sozialen, die Arbeiter, die Radikalen, die Unabhängigskeitssozialisten

Unabhängigskeitssozialisten

Sozialisten marxistischer Ausrichtung, die auf Unabhängigkeit der Ukraine anstelle einer föderalistischen Lösung im Verbund mit Russland setzten.

[socialisty-samostijnyky] , die Sozialdemokraten verschiedener Ausrichtung, die noch mannigfaltigeren Sozialrevolutionäre, die Kommunisten, die Anarchisten, etc., etc., ihre Namen sind Legion! Alles würde einander auffressen!
Zu diesem wahrlich wundersamen Bild gesellt sich der ewige Makel der ukrainischen gebildeten Sphären: die Unfähigkeit, irgendetwas auf eine andere Weise als persönlich zu verstehen, der Unfähigkeit, staatsbürgerlich zu denken. [...] In unserer Ignoranz wollen wir, die ukrainischen Intellektuellen [inteligenty], immer noch den Schaden ausbessern, den wir angerichtet haben. Doch da wir nicht in der Lage sind, über uns selbst zu stehen, denken wir weiterhin in den alten Kategorien... Und wir gehen: die einen mehr "nach rechts", die anderen mehr "nach links" im Vergleich zum früher eingeschlagenen Weg, den wir bisher gegangen sind, von Gruppe zu Gruppe, von Partei zu Partei, von „Orientierung zu Orientierung“.
Wir werfen uns hin und her, so wie Fische auf dem Eis, und wir sehen keinen klaren Weg aus einer schlechten Situation.
Und warum?
Die Hauptgründe sind, so denke ich, zwei: 1) Das sind die sehr geringe Allgemeinbildung innerhalb der ukrainischen Intelligenz; 2) Das ist ihr Unvermögen an einem gesunden Nationalbewusstsein. Der erste Grund bedingt den zweiten, aber auch der zweite ist mit dem ersten durch klare Kausalbeziehungen verbunden.
Die gesamte Zukunft des ukrainischen Volkes hängt davon ab, diese zwei Gründe unseres gegenwärtigen Leidens schnellstmöglich loszuwerden. Um den ersten zu beseitigen, muss die ganze Gemeinschaft der Kulturschaffenden der Ukraine zur systematischen, geplanten Arbeit zusammenschließen, anstatt - wie bislang - planlos „Kunst für die Kunst" zu betreiben. Um den zweiten Grund zu beseitigen, muss jemand das Wesen des ukrainischen Nationalismus nicht für Ausländer, sondern für uns selbst klären.
Demgegenüber ist die Frage nach dem Wesen des ukrainischen Nationalismus auch im aktuellen, politisch so „heißen“ Moment, obgleich er keine Zeit zum Theoretisieren ist, sehr relevant. Um dieses Wesen halbwegs zu verstehen, müsste ein dickes Buch geschrieben werden, und vielleicht nicht nur eines. Zu diesem großen Werk ist jener „Apostel der Wahrheit und der Wissenschaft“ berufen, auf den [der ukrainische Nationaldichter Taras, M.R.] Ševčenko mit solcher Sehnsucht gewartet hat.
[...]
Gleich welch große Tage die Ukraine in letzter Zeit erlebte, gleich wie stürmische Zeit über sie hereinbrach, dieser Apostel ist nicht gekommen. Der große Wissenschaftler, der für die Ukrainer das hätte werden können, was [Tomáš Garrigue] Masaryk für die Tschechen war, setzte all seine Hoffnungen auf die Weltrevolution und spricht vernichtend über die „nationalistische Öffentlichkeit“, der große Schriftsteller, der der ukrainische [Giuseppe] Mazzini hätte werden können, der sich kopfüber in den antinationalen kommunistischen Universalismus stürzte, der große Volkstribun, der nach dem Überwinden einer Phase des Cäsarismus unter polnischer Protektion landete ...[1]

Der Apostel der Wahrheit und des Wissens

Apostel der Wahrheit und des Wissens

Anspielung auf eine berühmte Figur aus einem Gedicht des Nationalschriftstellers Taras Ševčenko, die zum Symbol ukrainischer Wissenschaftsgläubigkeit um 1900 wurde.

kam nicht, die Führer führten unsere Hoffnungen in die Irre ...
Es ist Zeit für die normalen Bürger. Es ist Zeit für uns, die neuesten „Kozaky Netjahy"

„Kozaky Netjahy"

Anspielung auf die ukrainische Volkssage „Duma pro Kozaka Netjaha“ über einen Kosaken, der von Ruhm und großer Beute in kosakischer Gemeinschaft träumt.

, einstimmig aufstehen und die Ärmel hochkrempeln, um zu beheben, was die neuesten [Ib title=„Silberrückenherzöge"]Anspielung auf die ukrainische Volkssage „Duma pro Fes’ka Ganžu Andybera“, einen Kosakenanführer, der im Befreiungskrieg bzw. Kosakenaufstand 1648–1654 gegen alteingesessene Eliten vorging und sich dabei auf alte kosakische Traditionen berufen wollte.[/IB] versaut haben. Vielleicht kann die kollektive Arbeit der einfachen Leute die Heldentaten der genialen Anführer ersetzen, die uns das Schicksal nicht beschert hat. Aus diesem Grund wage ich es, dieses Buch zu publizieren. Es wird ganz sicher nicht das Material erschöpfen, aber es kann einige Seiten der ukrainischen nationalen Idee beleuchten, die bislang gar nicht oder nur schwach behandelt wurden. Ich werde sie aus dem Standpunkt der Naturwissenschaften im Allgemeinen und der Erdkunde im Speziellen behandeln. Der wichtigste Zweig der Erdkunde in unserem Zusammenhang wird natürlich die biologische Erdkunde sein, insbesondere ihr Teilbereich der Anthropogeographie.
Die Anthropogeographie - das ist derjenige Teil der geographischen Wissenschaft, der sich mit dem Menschen und seinen Angelegenheiten aus Perspektive der Erde als Gesamtheit und insbesondere ihrer Oberfläche beschäftigt. Schon aus dieser Definition wird deutlich, dass die Anthropogeographie von allen Wissenszweigen derjenige ist, der zur umfassenden Untersuchung der Gruppen der Menschheit, die wir Völker nennen, berufen ist. Es stimmt, mit Völkern befassen sich auch viele andere Wissenszweige wie die Anthropologie, die Ethnologie, die Geschichte, die Sprachwissenschaft, die sogenannte Soziologie und andere mit den Völkern, doch jeder von ihnen nähert sich den Völkern auf einem sehr engen Pfad, erforscht ihr Wesen von einem sehr engen Standpunkt aus und beleuchtet für sich selbst nur eines der hauptsächlichen (manchmal auch nebensächlichen) Merkmale eines Volkes. Die Anthropogeographie aber, die sich aller oben genannten Wissenschaften als Hilfsdisziplinen bedient, untersucht die Völker umfassend aus allen möglichen Positionen und Blickwinkeln. Aus der unendlichen Vielfalt der Objekte und Erscheinungen, die mehr oder minder direkt mit dem „Volk“ im wissenschaftlichen Sinne zusammenhängen, sucht und

untersucht die Anthropogeographie die wichtigsten Gegebenheiten.
Sehr irrt sich derjenige, der jetzt von mir irgendeine strengwissenschaftliche Abhandlung erwartet. Ihr wäre, angesichts der großen Scheu, bedeutendere Dinge zu lesen, einer Scheu, die so tief in uns verwurzelt ist, womöglich keinerlei Erfolg beschieden. In diesem Buch werde ich versuchen, anhand von wenigen Beispielen zu demonstrieren, dass es viele solcher vermeintlich „speziellen“ oder "strengwissenschaftlichen" Dinge gibt, die in ihren Grundlagen, Gründen und Folgen nicht nur die Führer des Volkes, nicht nur die mehr oder minder prominente Persönlichkeiten wissen sollten, sondern auch mehr oder minder alle intelligenten Bürger.

[...]

IX. Einige Worte zum Schluss

Meine Ausführungen zu den Grundlagen des ukrainischen Nationalismus haben keinerlei Anspruch, weder auf Vollständigkeit noch auf Tiefe. Ersteres würde langfristige Forschung in verschiedenen Bereichen der Wissenschaft im Allgemeinen erfordern, zweiteres eine andere Form - kein kurzes populäres Buch, sondern eine mehrbändige wissenschaftliche Monografie.
Das Fazit dieser Auseinandersetzungen ist, wie wir sehen, ein sehr trauriges; es ist gezeigt geworden, dass es einen echten Nationalismus, den die gegenwärtige Lage des ukrainischen Volkes erfordert, bei uns nicht gibt. Dass er weder durch den seichten, altmodischen oder den angeblichen Nationalismus unserer rechteren Parteien noch den pseudosozialistischen oder pseudokommunistischen Universalismus unserer „linken“ Parteien ersetzt werden kann, beweist am besten diese schreckliche Katastrophe, die der ukrainischen Staatlichkeit in den letzten fünf Jahren widerfahren ist. Wir wollten einen Nationalstaat aufbauen. Zum Aufbau eines Nationalstaats ist es unerlässlich, dass ein echter Nationalismus von möglichst breiten Kreisen des Volkes übernommen wird, denn mit universalistischen Losungen lassen sich nur supranationale (von Natur aus antinationale) Staaten aufbauen, die auf einer territorialen Gemeinsamkeit wirtschaftlicher und politischer Interessen beruhen.
Einen echten Nationalismus, der in seinem Inhalt und seiner Form der heutigen Zeit entsprechen würde, hatte das ukrainische Volk in den Jahren von 1917-1922 nicht. Jedwede Surrogate, auf den man eine Staatsbildung hätte stützen können, führten in die Irre und es kam zur Katastrophe.
Haben wir viel aus dieser Katastrophe gelernt?
Meiner Meinung nach nicht viel, sogar sehr wenig. Unsere „Rechten“ denken weiterhin in den alten Kategorien, während unsere „Linke“ sich mit einer Beharrlichkeit, die einer besseren Sache würdig wäre, dem Kampf gegen jede Manifestation des nationalen Denkens hingibt.

Der Sozialist V.[olodymyr] Starosol's'kyj veröffentlicht ein Buch mit dem Titel „Theorie der Nation“, in dem die Nation durch jede möglichen Dialektik in Wahrheit auf eine Art körperloses Phantom reduziert wird, während der Sozialist E.[vhen] Hucajlo sie mit mehr Aufrichtigkeit auf eine Fiktion zurückführt. Von den „Rechten“ rät D. Doncov in dem für ihn so typischen Gewand eines russischen Publizisten, den nationalstaatlichen Kampf der Ukrainer auf Polen und Rumänien und selbstverständlich auf Frankreich zu stützen, vergessend, dass Polen und Rumänien selbst zusammen über viel zu wenig Macht verfügen, um auch nur der Lösung des ukrainischen Problems zu helfen, und als „Verbündete“ sehr unzuverlässig erscheinen. Wiederum wirbt V.[asyl'] Panejko, im Gewand eines westeuropäischen Publizisten, für eine osteuropäische Föderation, vergessend, dass diese der Ukraine große wirtschaftliche Schäden bringen und die Entwicklung der Ukrainer als Nation im Allgemein benachteiligen würde.
Unwillkürlich drängt sich der Gedanke auf, dass es innerhalb der ukrainischen Intelligenz, abgesehen von Erinnerungen an die kurze Zeit der eigenen Staatlichkeit, sowie dem Gedanken, dass es Licht weit nicht für alle Ukrainer gibt, nichts von dem enormen Versagen von 1917 und 1918 übriggeblieben ist. Einem jeden Unparteiischen scheint es so, dass die Frage der ukrainischen Staatlichkeit seit Jahrzehnten irrelevant geworden ist...
Kein Wunder also, dass sich die Zeichen der Verzweiflung sowohl in der Region als auch unter der Emigration mehren...
Soll man uns die Hände zum Aufgeben heben lassen?
Nein! Hundertmal nein!
Das ukrainische Land ist so groß, so vorteilhaft gelegen, so reich, das ukrainische Volk ist so groß, gesund, begabt und hat so wertvolle Elemente in der Kultur seines einfachen Volkes, dass vor diesem Land und vor diesem Volk enorme Möglichkeiten für die Zukunft liegen.
Die Ukraine kann und sollte das wesentliche Zentrum der Europäisierung Vorder- und Zentralasiens werden. Sie kann und sollte und sollte ein wesentliches Glied in dieser Kette der europäisch-arischen Kultur

Kette der europäisch-arischen Kultur

Anlehnung an die umstrittenen Thesen des polnischen Ethnografen Franciszek Henryk Duchiński, der die Ukrainer als frontier der „arischen“, europäischen Kultur gegenüber der „turanischen“, asiatischen Kultur sah, die in Russland und mit den Russen beginnen würde. Zu Duchiński im ukrainischen anthropologischen und nationalistischen Denken.

sein,[2] die die gesamte nördliche Hemisphäre in einem einzigen Band entlang des 50. Grades nördlicher Breite umfassen sollte. Die großen, bereits existierenden Glieder dieser kulturellen Länderkette sind die angelsächsischen Staaten Nordamerikas: Kanada und die Vereinigten Staaten, das Großbritannien und die germanischen Länder Mitteleuropas. Von hier aus öffnet sich bis zum Pazifischen Ozean ein Feld für die Aktivitäten der politisch und kulturell noch jungen slawischen Völker. Doch unter ihnen verstehen nur die Tschechen ihre

Aufgabe und versuchen, sie zu erfüllen. Leider sind sie ein kleines Volk, und ihr Land ist kleinräumig. Die Polen sind nur halb so viele wie die Ukrainer, ihr Land ist kleinräumig, ihre politische Expansion für ist auf längere Sicht unmöglich, ihre kulturelle Ausdehnung ist auch ohne größere Zukunft, weil ihre Kultur nach Art der romanischen Kulturen aufgebaut ist, nicht auf dem einfachen Volk, sondern über ihm. Die Moskowiter folgten der echten europäischen Kultur nur an der Oberfläche, sie gingen ihren eigenen Weg. Die Assimilation der asiatischen Völker, die Verehrung des Kollektivs und die Ablehnung des Individualismus haben ihren kulturellen Pfad völlig vom Pfad der echten europäischen Kultur abgekoppelt. Genau deshalb liegt eine große Aufgabe vor dem ukrainischen Volk: Gesunde Spezimen der wahren europäischen Kultur auf den rein arischen, sehr zuverlässigen Wildling der ukrainischen Volkskultur aufzupfropfen und einen mächtigen Riesenbaum der neuen ukrainischen Kultur, insbesondere des sozio-politischen Denkens, wachsen zu lassen, einen Baum, der seinen nutzbringenden Schatten bis zu den Ufern des Indischen und Pazifischen Ozeans werfen wird. Die Ukrainer haben Beweise dafür vorgelegt, dass sie in der landwirtschaftlichen Kolonisation nicht schlechter sind als die Angelsachsen. Die „Furchen“ in unserem Acker reichen nicht allein „von den Karpaten bis zum Don“

„von den Karpaten bis zum Don“

Zitat aus dem Gedicht „Nyva“ (Die Flur) von Mychajlo Staryc'kyj.

, sondern weit, weit darüber hinaus! Und als Pflüger sind wir wirklich nicht schlecht!
Um aber diese gewaltige Aufgabe zu erfüllen, die die Natur dem ukrainischen Volk gestellt hat, muss es gut mit diesem Wildling umgehen, das Spezimen gut auswählen und das Pflänzchen sorgfältig pflegen, damit es zu einem wahrhaft riesigen Baum heranwachsen kann. Die Reinheit der Rasse

Reinheit der Rasse

In seinem Buch stellt Rudnyc'kyj ausführliche Überlegungen zu einer „nationalen biologischen Politik“ an, die dem Erhalt und der Pflege der „Rasse“ dienen soll. Zu seinen Vorschlägen gehört nicht allein, sich nur mit „gesunden“ Menschen fortzupflanzen, sondern auch mit solchen, die den Ukrainern anthropologisch naheständen; dies seien insbesondere Südslawen und Tschechien. Dagegen rät er von der Fortpflanzung mit Juden, Polen und Russen ab, da dies den ukrainischen „Typ“ verfälschen würde.

, die Eugenik, der Kult des Individualismus, die Humanität, die besten autonomistischen und föderativen Prinzipien, das freie Denken, die Aristokratie des Geistes und die Demokratie der Materie - das müssen die wichtigsten Grundlagen der neuukrainischen Nationalkultur sein. Beginnen müssen wir am Anfang, bei den Schicksalen, bei den einfachen Leuten, von ihnen lernen und sie lehren. Aber für die organische Arbeit

organische Arbeit

Hierbei handelt es sich um die Grundlagen ukrainischen nationalen Aktivismus in Galizien seit den späten 1860er Jahren, inspiriert von diesem Ansatz des polnischen Positivismus.

in dieser Richtung, einer Arbeit, die vom Geist des modernen Nationalismus inspiriert ist, folgen wirtschaftliches Wohl, soziale Ordnung, politische Macht, die sich gegen die Feindschaft der ganzen Welt verteidigen werden!

Fußnoten

1. Rudnyc‘kyj spricht hier sarkastisch über Symon Petljura und skizziert, dass dieser alle in ihn gesetzten Hoffnungen durch völlige Inkonsequenz enttäuscht hätte. Als Grund dafür benannt R. einen Mangel an Wissen.
2. Vgl. Martin Rohde, Nationale Wissenschaft zwischen zwei Imperien. Die Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften, 1892–1918, Göttingen 2022, 284–287, 412–415.

Zitation

Zitierempfehlung (historische Quelle)

Rudnyc'kyj, Stepan: ДО ОСНОВ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ. (1923). In: Rudnyc'kyj, Stepan: Do osnov ukrajin'koho nacionalizmu. Viden, Praha 1923. Zitiert nach: Copernico. Geschichte und kulturelles Erbe im östlichen Europa. URL: https://www.copernico.eu/de/link/68b6c8fe5d8aa8.61476436 (04-02-2026)

Zitierempfehlung (Übersetzung)

Rudnyc'kyj, Stepan: ZU DEN GRUNDLAGEN DES UKRAINISCHEN NATIONALISMUS. (1923). Übers. von Martin Rohde: In: Copernico. Geschichte und kulturelles Erbe im östlichen Europa. URL: https://www.copernico.eu/de/link/68b6c8fe5d8aa8.61476436 (04-02-2026)

Lizenz

Der Inhalt der Quelle steht unter der Lizenz Public Domain Mark 1.0, ihre Übersetzung unter der Lizenz CC BY-NC-SA 4.0 ,
Für abweichende Lizenzen und Rechte von Bildern siehe den jeweiligen Bildnachweis.
Wir bemühen uns um die Klärung aller Nutzungsrechte von digitalisierten Quellen und Abbildungen auf Copernico, gleichwohl kann es Unsicherheiten und Unklarheiten geben. Sollten Sie Rechte an einem hier gezeigten Werk haben, bitten wir darum, mit uns Kontakt aufzunehmen.